LAUDATIO
PETRE GHEORGHE BÂRLEA
FĂURITOR DE ŞCOALĂ, DE TRADIŢIE ŞI DE CULTURĂ ROMÂNEASCĂ

Conf. univ. dr. drs Cristina-Alice TOMA
Universitatea din Bucureşti
Université Libre de Bruxelles

Stimate Domnule Profesor Petre Gheorghe BÂRLEA,

Stimate Domnule Preşedinte al Senatului Universităţii „Valahia" din Târgovişte,

Stimaţi Oaspeţi, Stimaţi Colegi, Dragi Studenţi şi Dragă Cititorule,

Trăim astăzi un moment solemn şi emoţionant. Este un moment solemn dat fiind că suntem aici pentru ceremonia de conferire a titlului de Doctor Honoris Causa, omagiul suprem pe care o universitate îl poate acorda unui savant. Este un moment solemn pentru că sunt prezente astăzi aici nume notorii ale culturii româneşti, intelectuali, cărturari, profesori, cu toţii reuniţi pentru a aduce omagiul personal Domnului Profesor Petre Gheorghe Bârlea, alăturându-se omagiului Universităţii „Valahia" din Târgovişte, pe care îl certifică şi îl amplifică. Este un moment emoţionant pentru că evocăm activitatea dumneavoastră, Domnule Profesor, şi purtăm în suflet faptele împărtăşite de-a lungul timpului. Este un moment emoţionant pentru mine, în special, fiindcă trebuie să

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

uit pentru câteva minute dragostea şi recunoştinţa pentru Profesorul şi Mentorul meu[1], spre a vorbi despre Profesorul şi Mentorul unei generaţii, făuritor de şcoală, de tradiţie şi de cultură românească.

Singurul instrument disponibil în realizarea exerciţiului la care trebuie să mă supun este cuvântul, cuvântul cu limitele, dar şi cu avantajele sale. Încă din secolul al XVIII-lea savanţii au arătat legătura strânsă dintre gândire şi limbaj:

„*Des philosophes ont demandé si la pensé peut exister sans la parole ou sans quelques autres signes. Non, sans doute... C'est dans la parole que se fait la véritable génération de la pensée. Le langage est sans doute la plus fidèle image de la pensée*" (Antoine de Rivarol[2]).

Acelaşi lucru îl afirmă şi poeţii:

„*Castelul tău de gheaţă l-am părăsit, gândire,*
De noi desprinderi dornic..."

(Ion Barbu, *Umanizare*).

[1] „Vorbind despre această dificultate, unul dintre marii mei profesori (l-am numit pe Miron Nicolescu) spunea: „Poţi vorbi în public despre tatăl tău, sau despre unchiul preferat care ţi-a vegheat anii copilăriei şi primii ani ai tinereţii şi ţi-a dăruit prima cravată? În astfel de situaţii cuvântul obişnuit este nerelevant, iar cel potrivit – prea sonor." Ei bine, mă aflu astăzi într-o situaţie căreia i se aplică spusele profesorului meu." (Dincă 2003: 6) Cf. Disertaţia Domnului Prof. Univ. Dr. George Dincă, susţinută cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universităţii din Craiova publicată în *Annals of University of Craiova, Math. Comp. Sci. Ser*. Volume 30(2), 2003, pp. 2-12.

[2] Laureat al Academiei din Berlin cu „Discurs asupra universalităţii limbii franceze". Cf. Disertaţia Domnului Prof. Univ. Dr. George Dincă, susţinută cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universităţii din Craiova publicată în *Annals of University of Craiova, Math. Comp. Sci. Ser*. Volume 30(2), 2003, pp. 2-12.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

În treptele tăcerii pe care le identificați, Domnule Profesor, în poezia lui Lucian Blaga[3], cuvântul ocupă o poziție mediană, fiind precedat de strigăt şi cânt şi urmat de sunete şi zgomote din natură. Locul pe care îl ocupă în această ierarhie cuvântul îi permite înzestrarea cu atribute speciale: el poate transmite interogări, idei şi reflecții, dar şi emoții sentimente, bucurii şi regrete.

Aşadar, cuvântul prezintă avantajul de a fi izomorf cu gândul şi cu inima. Inconvenientul cuvântului este afilierea sa în monofonie unui singur registru şi constrângerea ce decurge de aici: alegerea tonului scriiturii sau a discursului. Pentru a dezambiguiza această îngrădire, fac alegerea explicită de a plasa cuvântul în proxenie şi de a-i da vocea unui ambasador – ambasador al generațiilor pe care le-ați format dumneavoastră, Domnule Profesor.

---

[3] „*Pe o treaptă mai jos, pe portativul exprimării misterelor existenței, se află vorbirea, respectiv cuvântul. Bineînțeles, coborârea tonului, în ordinea sonorității fizice, este compensată simetric de sporirea semnificațiilor corespunzătoare. O întreagă gamă de uimiri, interogații, regrete etc. se transmit prin acest mijloc de comunicare, în ordine divină/umană, supranaturală/naturală. Cele mai frecvente încercări de „traducere" a semnelor existenței pe înțelesul oamenilor sunt vorbele […] Dar, dacă s-ar limita la a investi cuvintele cu sensuri noi şi la a le încărca cu podoabe suprasaturate (care constituie o maladie, un cancer al limbajului)4 , poetul nu şi-ar justifica rostul pe lume. El trebuie să creeze un sistem de credințe şi, anume, că tainele existenței sunt revelate numai în starea de linişte – interioară, mai ales. De aceea necuvintele sunt încă mai importante decât cuvintele. De aceea vocea umană este estompată şi ea, în poezia lui Blaga, precum se întâmplă şi cu strigătul sau cântecul, printr-o întreagă strategie a surdinei.*" (p. 119), Petre Gheorghe BÂRLEA (2006), „Treptele tăcerii în poezia lui Lucian Blaga", in: *Limba Română*, 4-6 (130-132), pp. 116-130.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

I. *Prooimion/exordium*

Paradigme culturale contemporane: Latinitate. Romanitate. Românitate şi DICE – Diversitate şi identitate culturală europeană

Cuvântul ambasadorului are tonul său specific. Poate fi speculativ, *speculant* într-un sens nobil pe care, pentru a-l explica, reiau o evocare din discursul Domnului Prof. Univ. Dr. George Dincă, susținut cu ocazia decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității din Craiova: „*Ajuns aici, nu mă pot împiedica să evoc, în fața dumneavoastră, un discurs celebru al unuia dintre marii intelectuali ce şi-au tras sevele din acest pământ. Cel ce făcea în anul universitar 1962–1963 cursul despre Eminescu în amfiteatrul Odobescu al Facultății de Limba şi Literatura Română. Se dusese la Brăila spre a-şi depune candidatura pentru parlamentul din acea vreme, pe numele lui Marea Adunare Națională. Şi în loc să-şi facă propagandă, el ține o conferință fără vreo legătură aparentă cu politica. „Ce vreți – zice – eu sunt un intelectual, şi cu bunăvoința nu mă pot dezbăra de anume vițiu, acela de a specula despre tot ce văd. Da, domnilor, sunt un speculant. Termenul a devenit odios, însă vreau să vi-l explic. El vine de la* ***speculum****, oglindă.* ***Speculor*** *în latineşte înseamnă „a privi în de la înălțime" şi chiar „a contempla stelele". Vedeți dar ce speculație fac eu.*" (Dincă 2003: 5).

Luând acest sens nobil al speculației şi privind de departe opera Domnului Profesor Petre Gheorghe Bârlea, se impune cu necesitate remarcarea a două paradigme culturale majore pe care Domnul Profesor le propune ca repere călăuzitoare pentru orientarea cercetărilor contemporane: un reper istoric prin

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

paradigma românității în evoluția latinității şi un reper în sincronie, fără a ignora aspectele diacronice, un reper european, fără a neglija extrapolarea mondială – paradigma identității prin diversitate sau a diversiății în identitate.

Aceste paradigme culturale sunt dezvoltate de peste două decenii şi cultivate sistematic prin colocvii ştiințifice internaționale şi reviste de specialitate recunoscute în țară şi în străinătate. Domnul Profesor Petre Gheorghe Bârlea este organizatorul acestor conferințe şi congrese internaționale: Congresul Academiei Româno-Americane; Colocviul Internațional „Latinitate-Romanitate-Românitate", 16 ediții[4], începând cu anul 2000; Simpozionul Internațional „Diversitate şi Identitate Culturală în Europa", 4 ediții, începând cu anul 2001. Domnul Profesor Bârlea este Director fondator al publicației periodice *Diversitate şi identitate culturală în Europa* (DICE), 2004 –, acreditat ARACIS cu calificativul B+ şi inclus în mai multe baze internaționale de date. ISSN: 2067-0931. Editor: Muzeul Național al Literaturii Române, Bucureşti (Cf. www.diversite.eu).

Colocviile şi revistele ştiințifice sunt încadrate în asociații şi fundații culturale care permit promovarea acestora. Iată prezentarea revistei DICE: „***Revista DICE*** *este consacrată dialogului cultural european, cu deschideri spre universalitate,*

[4] Cea mai recentă ediție a *Colocviului Internațional „Latinitate-Romanitate-Românitate"***,** Ediția a XVI-a, a avut loc în 26-27 mai 2017 la Târgoviște – România, în sălile Universității „Valahia" (Campus Universitar, Aleea Sinaia, Nr. 13, Corp B). Apelul la participare aminteşte dezideratele paradigmei culturale a românității: „*Consacrat relațiilor culturale, lingvistice, dar şi relațiilor social-politice, economice, religioase etc. din Europa şi din întreaga lume, cu o privire specială asupra limbii, culturii şi civilizației poporului român, Colocviul pune în discuție teme referitoare la interculturalitate, multilingvism, contacte etnolingvistice, filiații – din perspectiva interdisciplinarității, a analizelor de text ş.a.*".

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

publicând analize privind raporturile dintre particular şi general, individual şi colectiv, local şi universal în gândire, în comunicarea verbală, în atitudini, comportamente, creaţie, acţiune concretă. Secţiunile fiecărui volum tratează aspecte diferite ale acestor relaţii". (http://asociatiadice.org/revista)

Paradigmele sunt prezentate dincolo de graniţele cadrelor autoorganizate, în spaţiul ştiinţific şi cultural românesc şi internaţional prin conferinţe şi comunicări ţinute de Domnul Profesor în România, la Academia Româna, de exemplu, şi în străinătate: Franţa, Italia, Spania, Insulele Canare, Germania, R. Moldova, Cipru, Grecia, Israel, Rusia, SUA, Belgia.

II. *Diegesis/ narratio*

Făuritor de şcoală, de tradiţie şi de cultură românească

Şi cum ar putea mai bine să fie plantate rădăcinile acestor paradigme culturale decât prin misiunea de Profesor, misiune pe care Domnul Profesor Petre Gheorghe Bârlea o îndeplineşte cu pasiune şi devotament, înălţând-o pe trepte demiurgice: pentru că eternul student ştie să devină eternul profesor şi să fie, în concomitenţă, model şi profet. Atunci când asculţi ce ai de făcut înţelegi subit că există o singură cale şi că lucrul de făcut va deveni imanent lucru făcut, lucru bine făcut.

Tribuna Profesorului-Demiurg este asigurată de universităţi de prestigiu din ţară şi din străinătate, printre care Universitatea „Valahia" din Târgovişte ocupă un loc de inimă: Universitatea „Karol IV" Praga, Republica Cehă (1993-1996); Universitatea „Paris IV Sorbonne", Franţa, (2001-2003); Universitatea din Bucureşti (1999-2003; 2010-prezent); Universitatea „Castilla-la Mancha", Spania (2006-2009); Liberty University, Sacramento,

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

SUA (1996-2002); Lexford University din Viena (2003-2005); Romanian-American Theological Institute and Seminary (Cleveland, OH, SUA şi Toronto, Ontario, Canada; 2007-prezent).

Cursurile susţinute de Domnul Profesor Petre Gheorghe Bârlea sunt încadrate fie de Şcoala Doctorală – cursuri de studii aprofundate: *Tehnici de cercetare în filologie; Proiecte şi programe europene; Retorica clasică şi retorici moderne; Straturi etimologice ale vocabularului limbii române;* fie de programele de master: *Gândirea critică în filologie şi mass-media; Latinitate şi romanitate sud-est europeană; Semantică şi semiotică; Identitate şi diversitate culturală în Europa/Comunicare interculturală (UOC/UB); Analiza discursului în ştiintele umaniste; Structura lexico-gramaticală şi resurse stilistice ale limbii române din perspectiva traductologiei; Identitate şi alteritate – perspectiva românească (Universitatea din Bucureşti); Identitate culturală românească (Universitatea din Bucureşti);* fie de nivelurile LMD**:** *Limba română contemporană (fonetică, ortografie, lexic); Locul limbii române între limbile Europei; Dialog cultural european; Greaca „Noului Testament*".

Cred că dacă Domnul Profesor ar vorbi despre relația cu studentul, ar avea un discurs similar profesorului matematician George Dincă, cu diferența că matematica este înlocuită de limba şi cultura română: „…sunt în stare s-o înfățișez unui auditoriu: mergând de la unul cult, dar nu neapărat specializat…, până la specialişti din prima linie (cum s-a întâmplat de multe ori în viața mea de nomad ştiințific). Între cele două extreme stă piatra de temelie a viitorului: studentul (de la noi sau de-aiurea). Când e vorba despre el, despre student, obişnuim să spunem: „materia pe care o predăm, cursul

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

pe care-l predăm". Multă vreme am respins verbul „a preda" în acest context. Recent, am început să-l accept, doar cu înțelesul pe care-l are când spunem, de exemplu, „a preda ştafeta", „a preda flacăra olimpică". A preda … pentru studenți înseamnă, aşadar, a transmite flacăra… spiritelor tinere, cu încrederea c-o vor duce mai departe, încă mai puternică şi mai strălucitoare."

Ştiința demiurgică a Domnului Profesor Petre Gheorghe Bârlea vine dintr-o natură personală, hrănită însă din sevele clasice pe care cunoscătorul de limbi clasice, latină şi greacă, dar şi moderne, germană, franceză, italiană ş.a. ştie să le identifice şi aproprie cu măiestria celui care devine savant şi a savantului care uzează rațional multilingvismul implântat în matricea personală încă din studenție. Aş aminti aici două cărți, aşa cum sunt prezentate pe pagina personală a Domnului Profesor:

- Gheorghe Bârlea, *Peithous Demiourgos. Ştiința şi arta convingerii în antichitatea greco-latină,* Editura „Bibliotheca", Târgovişte, 2004, 227 p. Cartea reprezintă o istorie a ştiinței şi artei retoricii, înțeleasă sub toate aspectele sale: învățământul referitor la arta cuvântului în public; capacitatea de a vorbi bine în public; profesia de orator. Cartea porneşte de la ideea ca omul este „făuritorul convingerii" (*peithous demiourgos*). În consecință, se analizează reprezentanți, şcoli, curente şi epoci din istoria elocinței greco-latine. La baza tuturor acestora stă dorința de a folosi virtuțile persuasiunii (*peitho*).
- Arthur Schopenhauer, *Dialectica eristică sau Arta de a avea întotdeauna dreptate*. Traducere, note şi postfața de Petre Gheorghe Bârlea, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2010. Aceasta versiune pune la dispoziția cititorilor români cele 38 de stratageme care se pot utiliza pentru a-ți impune punctul de vedere în orice tip de controversă, formulate simplu şi eficient de către unul dintre cei mai străluciți gânditori

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

ai lumii moderne. Notele traducătorului facilitează înțelegerea unor pasaje mai dificile ale textului, iar postfața analizează locul lui Arthur Schopenhauer în istoria retoricii. Tratând-o din perspectiva filozofiei, autorul *dialecticii eristice* devine, practic, unul dintre ultimii reprezentanți ai retoricii clasice.

Românismul[5] paradigmei istorice promovate de vocea Savantului îmbracă haina basmului pentru a arăta rolul acestuia în formarea tinerei generații. Cercetătorul şi Profesorul coboară în Agora pentru a dărui, cu generozitate, Știința, Cultura, Tradiția şi a le salva de la înecul în ignoranță şi obscurantism. Ideea este clar exprimată în jurnale (cf. interviul *Basmele, cheia succesului în viață*, 21 martie 2010)[6], dar ea face obiectul unor investigații fine concretizate în proiecte de cercetare, conferințe, volume ştiințifice şi dicționare.

[5] Decalogul românismului aşa cum îl văd eu pornind de la Constantin NOICA (1944, 1990): *Jurnal filozofic*, Editura Humanitas.

1. Suferința uneşte. Bucuria e separație. (p. 38)
2. Sufletul sărută trupul mort ca mulțumire pentru că l-a purtat prin viață fără păcat. (p. 67)
3. Suflet slav fără dimensiunea infinitului. Spui tot. (p. 74)
4. Românii cufundați în somnul lor cel adânc – Alecu Russo (p. 77)
5. "Românii n-au categoria apuseană a personalității. Totul e posibil aci, înăuntrul ființei lor; totul e permis []." (p. 113)
6. Banul ne neodihneşte. (p. 114)
7. Prea e nezdruncinată „eternitatea" românească – de la dacul de pe columna lui Traian până la țăranul de azi. (p. 114)
8. Etimologia lui *rece*: *aqua recens* > „rece" (Sextil Puşcariu) vs *panis recens* > „cald" Viața e indiferență. (p. 118-119)
9. Absurdul „Croieşte-ți altă soartă!" (p. 120)
10. De ce toate frumusețile românești trebuie să fie cu ciobani, cu natură şi cu gingăşie? (p. 122)

[6] Citeşte mai mult: adevarul.ro/locale/targoviste/basmele-cheia-succesului-viata-1_50ad71757c42d5a663953fed/index.html

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

Astfel, lucrările pe care le menționăm în continuare, având din nou ca sursă pagina Domnului Profesor Petre Gheorghe Bârlea, rescriu un parcurs, un topos pe care un subiect de cercetare, de reflecție şi de învățătură, basmul, imaginarul, îl parcurge în creuzetul cunoaşterii, timp de un deceniu, pentru a se putea înălța de la Profesor la Student, de la Maestru la Ucenic, de la Ştiutor la Neştiutor întru gloria frumosului şi a revelatului:

- 2004: *Locuri imaginare în literatura pentru copii*, în: *Literatorul*, Bucureşti, an II, serie nouă, nr. 33-34, 39-40, 2004, pp. 20-21.
- 2006: Petre Gheorghe Bârlea (coord.), *Spații imaginare în literatura pentru copii şi tineret. Releveu*, Valahia University Press, Târgovişte, 2006, 259 p. ISBN: 973-7616-34-0. Cartea are caracter de „instrument de lucru", reprezentând o simpla înregistrare a spațiilor imaginare din literatura română (folclor literar românesc, literatură pentru copii, literatură SF). Sunt inventariate 1227 de locuri de tipul „Palatul de Cristal", „Curtea Zânei Zânelor", „Oraşul Piticoților Mincinoşi", selectate din 267 de texte incluse în 51 de volume citite. Lucrarea este rodul activității unei echipe care a facut parte din echipa româna a proiectului internațional de cercetare „*Lieux imaginaires dans la littérature d'enfance*", 2004-2005, desfăşurat sub egida Agence Universitaire de la Francophonie – Réseau „Littérature d'enfance". Nu mai puțin de 18 colaboratori au realizat acest releveu, adăugându-se echipei inițiale, formate din P.G. Bârlea, Lucian Chişu, Roxana Magdalena Bârlea, Anca Fanea, Irina Niță, Lydie Malizia. Releveul cuprinde numele locului imaginar, referințele bibliografice, un citat reprezentativ, precum şi o succintă identificare a semnificației respectivului loc. Studiul introductiv, semnat de coordonatorul volumului, prezintă metoda de lucru, scopul lucrării, precum şi accepția pe care autorii au

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

acordat-o conceptelor cu care au operat: „literatură pentru copii", „loc imaginar" etc. O bibliografie generală a ideii de (spațiu) imaginar, un corpus de texte, indexurile de „locuri", de scriitori şi de cercetători, precum şi o analiză statistică a intrărilor excerptate sporesc caracterul practic, instrumental al acestei cărți.

- 2006: Petre Gheorghe Bârlea (coord.), *Espaces imaginaires dans la littérature d'enfance. Relevé*. Valahia University Press, Târgoviste, 2006, 316 p. Cartea reprezintă varianta franceză a *Releveului* românesc. Reluarea a fost impusă de faptul că nucleul echipei româno-franceze a proiectului inițial a avut obligația de a realiza lucrările finale în limba franceză. Versiunea franceză înregistrează câteva zeci de referințe în plus, totalizând 1257 locuri imaginare inventariate.

- 2006: Petre Gheorghe Bârlea (coord.), *Dicționar de locuri imaginare in literatura română pentru copii* (DLI), Editura „Muzeul Literaturii Române", Bucuresti, 2006, 168 p. Lucrarea reprezintă o premieră în cultura românească, fiind şi unul dintre puținele dicționare de profil din lume (opera de referință este *The Dictionary of Imaginary Places,* realizat de Alberto Manguel şi Gianni Guadalupi, 1980, reluat în mai multe limbi). Ca atare, cartea a avut de înfruntat, după cum se arată în prefață, toate vicisitudinile unui început de drum în cercetare. Din releveul pe baza căruia a fost realizat, autorii au selectat numai 190 de „intrări". Selecția putea fi încă mai riguroasă, pe de o parte, după cum corpusul de texte poate şi trebuie mult lărgit, pe de alta parte. În consecință, DLI reprezintă în mod declarat „doar ediția primă a lucrării", pentru continuarea căreia s-a lansat deja apelul online la o colaborare oricât de largă.

- 2006: Petre Gheorghe Bârlea (coord.), *De la local la universal. Spații imaginare şi identități în literatura pentru copii*, Editura „Muzeul Literaturii Române", Bucureşti, 2006,

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

349 p. Volumul reuneşte câteva dintre comunicarile susţinute de către participanţii la colocviul internaţional cu acelaşi titlu, organizat de catre AUF-LDE în România, în iunie 2006. Cercetători din România, Franţa, Italia, Maroc, Algeria etc. analizează problematica spaţiilor imaginare din perspectiva călătoriilor iniţiatice, respectiv a căutării de sine, a personalităţii umane în devenire, prin raportare la cărţi de referinţă din literatura universală. O versiune franceză, cu o selecţie mai riguroasă a contribuţiilor, a apărut la Editura Universităţii *Ştefan cel Mare* din Suceava.

- 2008: Petre Gheorghe Bârlea, *Limba poveştilor populare româneşti*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008, 52 p. ISBN: 978-973-27-1745-5**.** O analiză consacrată valorilor limbii române vechi şi populare depozitate în tezaurul folclorului literar românesc, mai mult sau mai puţin prelucrat de către culegători-scriitori, precum I. Creangă, I. Slavici, P. Ispirescu ş.a. Demersul reînnoieşte un curent început la sfârşitul secolului al XIX-lea şi continuat în prima jumătate a secolului al XX-lea de către B.P. Hasdeu, Lazăr Şăineanu, Ovid Densusianu, Tache Papahagi, Sextil Puşcariu ş.a. Particularităţile fonetice, morfologice şi sintactice sunt analizate sistematic, ca şi cele lexicale şi stilistice, cu ajutorul achiziţiilor metodologice actuale. Mai ales unele particularităţi ale textelor folclorice, precum formulele de salut („urări, bineţe" etc.), blestemele, expresiile cuantificării etc. beneficiază de o abordare pragmatică, care o dublează pe cea clasic-descriptivă. Lucrarea reprezintă textul conferinţei susţinute in Aula Academiei Române, la 8 noiembrie 2007, în cadrul Ciclului „*Limba română şi relaţiile ei cu istoria şi cultura românească*", iniţiat de către Acad. Marius Sala, vicepreşedinte pe atunci al Academiei Române, care a şi prezidat conferinţa, împreună cu Acad. Gheorghe Mihăilă, ex-vicepreşedinte al Academiei Române.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

- 2014: „Perspectiva lingvistico-mitologică asupra locurilor imaginare din basmele populare româneşti", in: Simona Palasca, *Locuri imaginare în basmul românesc. O abordare lingvistico-mitologică,* Bucureşti: Editura Universitară, 2014, pp. 5-7. ISBN: 978-606-280049-9.

O aceeaşi grijă pentru reluarea, menţinerea în atenţia publicului şi nuanţarea obiectului cercetării până la sublimarea acestuia o întâlnim în preocuparea Domnului Profesor Bârlea pentru personalităţi feminine ale culturii româneşti: Smaranda Gheorghiu. Iată seria lucrărilor care silonează două decenii, susţinând afirmaţia noastră:

- 1987[7]: Petre Gheorghe Bârlea, *O româncă spre Polul Nord. Pe urmele Smarandei Gheorghiu,* E.S.T., Bucureşti, 1987, 184 p. O monografie *sui generis* a Smarandei Gheorghiu Andronescu (1857-1944), institutoare, militantă pentru drepturile femeilor, pentru ridicarea poporului prin cultură, prin educaţia în familie şi în scoală. Fondatoare a sistemului „şcolii în aer liber" în România, a modernizat concepţia despre instrucţie şi educaţie,

[7] Am făcut alegerea astăzi, încă de la început, de a nu face apel în discursul meu la amintiri personale – ar fi mult prea multe şi ar putea constitui seva unei cărţi pe care sper să o scriu cândva. Aş vrea, totuşi, să fac o excepţie şi să vorbesc de apariţia acestei cărţi. Este amintirea pe care o păstrez prin ochi de copil. Apariţia unei cărţi la acea vreme era un eveniment de marcă ce n-ar fi putut trece neobservat. Să cunoşti în carne şi oase pe autorul unei cărţi era un privilegiu greu de procurat, în acea epocă. Vitrina librăriei centrale din Târgovişte era onorată de prezenţa acestei cărţi, onorând-o, la rândul său. Părinţii îmi vorbiseră de autorul acestei cărţi, iar eu eram bucuroasă chiar şi de simplul fapt că aveam în faţa ochilor cartea unui cunoscut al familiei mele. Treceam cu mândrie prin faţa acestei vitrine şi făceam în aşa fel încât drumurile mele prin oraş să treacă prin acel loc cât mai des. Doi ani mai târziu aveam să-l cunosc, cu mare satisfacţie, în carne şi oase, pe autorul acestei cărţi, care îmi devenea profesor de latină.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

a reprezentat ţara la marile congrese internaţionale pe teme de educaţie, cultură, drepturi cetăţeneşti. A restaurat monumente istorice, a ridicat şcoli, biblioteci, cămine culturale, statui, busturi, însemne memoriale peste tot în România. Ca scriitoare (autoare de romane, nuvele, povestiri, piese de teatru, poezii, memorii de călătorie, conferinţe etc.), nu s-a ridicat la nivelul artistic al contemporanilor. Prietenii ei, Veronica Micle şi Mihai Eminescu, au poreclit-o „Maica Smara". Poezioara ei, „Vine, vine primăvara!", pusă pe note, a figurat aproape trei sferturi de secol în manualele şcolare pentru ciclul primar.

- 2005: Smaranda Gheorghiu, *Veronica Micle.* Ediţie îngrijită de Petre Gheorghe Bârlea şi Jozsef Pildner. Prefaţa de Petre Gheorghe Bârlea. Editura Pildner&Pildner, Colecţia *Restitutio*, Târgovişte, 2005, 69 p. O a patra reeditare a unei cărţi aparţinând scriitoarei-institutoare Smaranda Gheorghiu este definită în studiul introductiv, intitulat *Începuturile literaturii feministe româneşti*, drept „Conferinţa unei scriitoare despre o alta scriitoare". Şi acest text are la bază un produs al activităţii oratorice şi culturale a autoarei, mai precis, conferinţa cu acelaşi titlu, ţinută la Ateneul Român în ziua de 13 decembrie 1891, cu ocazia donării de către scriitoare a bustului în bronz al Veronicăi Micle prestigioasei instituţii, care tocmai îşi inaugurase celebra clădire din centrul Bucureştiului. De altfel, şi conferinţa Smarei a fost o premieră. Era pentru prima dată în cultura română când de la tribuna unei asemenea instituţii răsuna vocea unei femei. Autoarea oferit detalii interesante despre viaţa prietenei sale, poeta Veronica Micle, inclusiv despre relaţia acesteia cu Mihai Eminescu.

- 2003: Smaranda Gheorghiu, *Schiţe din Târgovişte*, Editura Pildner & Pildner, Colectia *Restitutio*, Târgovişte, 2003, 70 p. Ediţie îngrijită de Petre Gheorghe Bârlea şi Joseph Pildner, *Nota asupra ediţiei şi Prefaţă (Maica Smara – deschizătoare de*

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

drumuri în cultura românească), de Petre Gheorghe Bârlea, postfață de Maria Tufeanu. Lucrarea readuce în atenția publicului cititor personalitatea Smarandei Gheorghiu, scriitoare care a consacrat călătoriilor un mare număr de pagini de memorialistică. În cazul de față, este vorba despre evocarea ținuturilor natale. Ca urmare, datele istorice sunt filtrate prin subiectivitatea scriitoarei.

- 2004: Smaranda Gheorghiu, *Grigore Alexandrescu.* Ediție îngrijită de Petre Gheorghe Bârlea şi Joseph Pildner, *Nota asupra ediției de Petre Gheorghe Bârlea şi Josef Pildner. Prefața (Receptarea poetică a realităților social-politice),* de Petre Gheorghe Bârlea, Editura Pildner & Pildner, Colecția *Restitutio*, Târgovişte, 2004, 54 p. O nouă ediție din textele selectate ale scriitoarei Smaranda Gheorghiu, de data aceasta cu referire la precursorul ei, Grigore Alexandrescu. Editorul se ocupă în prefață de cei doi scriitori cărora le-a consacrat mai multe pagini de monografii, studii articole etc.

- 2005: Smaranda Gheorghiu, *Rănile noastre sociale.* Ediție îngrijită de Petre Gheorghe Bârlea şi Jozsef Pildner. Prefață de Petre Gheorghe Bârlea. Editura Pildner&Pildner, Colecția *Restitutio*, Târgovişte, 2005, 54 p., ISBN: 973-7774-04-03. Continuând seria reeditărilor din opera scriitoarei şi militantei feministe Smaranda Gheorghiu, broşura valorifică textul unei conferințe pe care autoarea a ținut-o la Ateneul Român din Bucureşti, în ziua de 23 aprilie 1904, conferință reluată la Ateneul din Bacău, în 6 decembrie acelaşi an. Autoarea realizează nu mai puțin de 10 „răni", în fapt, defecte ale societății româneşti. Este vorba, în primul rând, despre tare morale, despre psihologia colectivă etc. Din păcate, aşa cum se subliniază şi în studiul introductiv al cărții, foarte multe dintre acestea sunt valabile şi astăzi…

- 2007: Smaranda Gheorghiu, *Inteligența Femeii*, Ediție îngrijită de P. G. Bârlea şi Jozseph Pildner. Prefață de P.G.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

Bârlea. Ed. „Pildner & Pildner", Târgovişte, 2007, 54p. ISBN: 978-973-7774-58-3. Continuând seria conferinţelor publicate de către scriitoarea, publicista şi militanta social-culturală Smaranda Gheorghiu (Maica Smara), sub formă de broşuri, reeditarea aduce în atenţia celor interesaţi lucrarea care a marcat, practic, începuturile mişcării feministe în România.

Realizările unui om pot fi elogiate detaliat pe pagini întregi sau exprimate prin cifre reci. În evocarea cifrelor, un rol aparte o au categoriile sub care facem aceste numărători. Nu voi face aici toate numărătorile posibile: studii – formare, cărţi, articole, comunicări ştiinţifice, premii şi distincţii, funcţii şi abilităţi manageriale, asociaţii şi societăţi de specialitate etc. Mă opresc asupra a două categorii care impresionează, fără a menţiona numărul exact, ci doar precizând că fiecare dintre aceste două categorii se apropie de cifra centenară: comisii de doctorate şi concursuri didactice, ambele într-un itinerar geografic ce curpinde majoritatea universităţilor din ţară. De ce? Pentru că aici cred că putem vedem, poate mai bine decât în lista cursurilor sau a publicaţiilor această dragoste imensă de dăruire – ***a fi prezent pentru a dărui, pentru a preda ştafeta*** de la un Om la alt Om, de la o Şcoală la altă Şcoală, de la o Generaţie la altă Generaţie. Iar pentru acest lucru prezenţa directă *hic et nunc* este vitală, aşa cum este ea invocată de un mare profesor al culturii româneşti, George Călinescu, citat în discursul pe care l-am amintit deja:

„Intru la clasă cu convingerea, poate naivă, că cine a venit să mă asculte nu se mulţumeşte cu cursul scris şi nici cu un suplinitor. Şi mă consider, în permanenţă, propriul meu student veritabil", zicea George Călinescu, într-una din lecţiile sale de deschidere. Şi în aceeaşi lecţie: „Aşa stând lucrurile, reprobabilă mi se pare atmosfera pe care şi în presă unii tineri o fac împotriva frecvenţei cursurilor şi în favoarea litografierii lecţiilor. Desigur că nu sunt

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

pentru exagerare şi pedanterie, dar tinerii trebuie să ştie ce este o Universitate şi care este deosebirea structurală de şcoala medie. Aici catedra are o formă personală şi accentul cade nu asupra materiei, deoarece se presupune că tinerii îşi procură singuri cantităţile de cunoştinţe de care au nevoie. Profesorul te învaţă un mod de a descuia biblioteca şi a descifra. Nu-l poţi găsi nici în carte, pentru că opera scrisă e un proces închis, în timp ce cursul şi seminarul sunt exemple de acţiune. Profesorul este un actor, de presupus magistral, care joacă împreună cu şcolarii săi, lăsându-se descoperit în rutina şi invenţia lui, în perfecţii şi stângăcii. Nu poţi învăţa arta sa prin lectura memoriilor sau prin corespondenţă. Prezenţa pe aceleaşi scânduri este un noroc de neînlocuit."

Parcurgerea spaţiului cultural românesc se soldează cu implantarea de discipoli care aduc omagiu maestrului: *In honorem Petre Gheorghe Bârlea. Omagiu domnului Profesor universitar doctor Petre Gheorghe Bârlea la 65 de ani*, Analele Universităţii „Ovidius" din Constanţa. Seria Filologie, XXVII (2). Număr coordonat de Mioara Codleanu şi Florentina Nicolae, Constanţa, Ovidius University Press, 2016.

Parcurgerea spaţiului cultural românesc pentru a cântări valoarea şi a-i acorda sau nu gir face parte din seria acelor acte de cultură recurente ce alcătuiesc eroismul de fiecare zi, aşa cum îl defineşte Domnul Profesor Petre Gheorghe Bârlea într-un cunoscut articol: „Un eroism de fiecare zi (Litere)", în: Mihai Stan; Tudor Cristea, Litere. *Istoria unei reviste de cultură dâmboviţene* (2000-2015), Bucureşti: Editura Semne, 2015, pp. 94-95. Şi poate că acest eroism nu este total străin de revizitarea românească a unor eroi ai culturii vechi ca în „Poemele homerice în veşminte româneşti. O analiză diacronică (I)-The Homeric poems in Romanian attire. A diachronic analysis (I)", în: *Diacronia. Revistă de lingvistică diacronică/Journal for*

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

diachronic linguistics, Iaşi, nr. 2, 17 iulie 2015, pp. 1-13/1-15. ISSN: 2393-1140. doi:10.17684/issn.2393-114.

După cum eroismul nu este total străin nici de tăcere – ca sursă supremă a revelației – pentru a invoca din nou pe Blaga, de data aceasta nu pentru a susține misterul cuvântului, aşa cum o făceam la început, ci pentru a susține forța tăcerii – şi ea la fel de mare ca şi a cuvântului uneori, tăcere care îşi va câştiga drepturi depline în câteva rânduri[8].

[8] „Există în poezia lui Lucian Blaga o întreagă simfonie a esențelor sunetului, căreia îi corespunde, dacă putem spune aşa, o simfonie de tăceri. [...] Tăcerea – în ordinea lucrurilor, mutismul – în ordinea ființelor, dar şi invers, tăcerea – ca act de voință, mutismul – ca dat al naturii, sunt starea de grație spre care trebuie să tindem, în concepția filozofică şi poetică a lui Lucian Blaga.[...] Din punctul cel mai de jos, al tăcerii, treptele se ordonează ascendent, de la liniştea necesară ascultării nepătrunsului până la revelația intuitivă, de la înțelegerea mută a semnelor – ecouri, fâlfâiri de aburi, ritmuri interioare etc. – până la delicate rezonanțe ale purității de argint, de foc, de lacrimă a metaforei-nimb, cu halou de clar-obscur, cu virtuți de potențare a intuiției. Acest urcuş este, firesc, încă mai dificil, mai dureros decât coborâşul; este plin de rătăciri, de umilințe, de renunțări, de rugăminți şi revolte, de desperări şi speranțe, de dramatice reluări etc. Dar, în final, el conduce ființa umană din adâncul originar, mitic, al neînțelesului în lumea înțelesurilor cu sclipiri luminoase. REVELAȚIA METAFORA ECOURI FÂLFÂIRI ADIERI SEMNE NEDESLUŞITE ASCULTAREA MUȚENIA TĂCEREA. De la zadarnicul strigăt al începutului până la fertila tăcere a sfârşitului, drumul parcurge atât treptele revoltei luciferice, cât şi pe cele ale resemnării filozofice, de la necunoaşterea zgomotoasă la tăcuta înțelegere a rosturilor lumii. NECUNOAŞTERE TĂCERE ASCULTARE CUNOAŞTERE (METAFORICĂ-POETICĂ). Poezia şi întreaga operă a lui Lucian Blaga (scrierile filozofice, proza, teatrul) impun cititorului parcurgerea unui astfel de drum în trepte revelatorii: misterioasă, insondabilă la început, îşi dezvăluie bogăția de idei şi tezaurul de frumuseți pe măsură ce cobori, cu liniştea cuvenită, în adâncimile ei, de unde ieşi din nou la lumină, cu sufletul vibrând în acordul rezonanțelor pure ale ideii întrupate în frumos." (Bârlea, LR 2006: 124-129).

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

III. Epilogos/ peroratio
Devotament şi entuziasm românesc

Doamnelor şi domnilor,

Exercițiul unei *laudatio* ne confirmă faptul că este greu să definim un savant, un om al culturii româneşti, dar putem în schimb afirma cine este şi cine nu este un savant, un om al culturii româneşti. Locul unui savant este în universitate – lăcaş care răspunde unor cerințe dintre cele mai lăuntrice ale unei nații. Locul unui savant este în aventura unei culturi, având curajul de a-şi asuma infidelitatea traversării pustiului care duce la oaza de fertilitate. Se spune că orice intelectual autentic are pustiul său. Şi infidelitățile sale.

Domnul Profesor Petre Gheorghe Bârlea are această capacitate particulară de a fertiliza domenii noi în călătoria savantului transdisciplinar: de la lingvistica generală şi comparată la lingvistica mitologică; de la limba română la limbile străine (filologie clasică — filologie modernă); de la teoria comunicării – limbaje de specialitate la retorica clasică şi retorici moderne; de la traductologie la dialog intercultural. Toate aceste infidelități trebuie privite ca o adâncire treptată a dragostei şi a cunoaşterii. Căci cunoaşterea înseamnă a spune că „lucrul acesta nu este ceea ce este" şi că, dincolo sau mai adânc în el, există o lege care, adesea, este formula „cunoaşterii mântuitoare", dacă acceptăm această alianță între ştiințe inefabile, „frumoase şi misterioase ca un antrenament de îngeri" (Eugen Simion, citat de George Dincă).

Ceremonia are loc vinerea. Vinerea este ziua Afroditei şi ziua mea de naştere.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)

Şi dacă sunt astăzi aici ca reprezentant a trei instituții dragi şi prestigioase – UB, ILR şi ULB – este pentru că dumneavoastră, Domnule Profesor, ați fost şi sunteți lângă mine cu o dragoste infinită din copilărie şi până acum, dându-mi această o altă naştere şi o altă viață – viața cărturarului. Iar eu sunt astăzi aici, din aceeaşi dragoste infinită pe care am primit-o în dar necondiționat.

Noi toți suntem astăzi aici cu iubire de oameni, cu iubire de cultură, cu iubire de tradiție şi de valoare perenă ce se unesc, îşi croiesc drum în universalitate şi se confundă în potirul românismului, a cărui întruchipare este Domnul Profesor Petre Gheorghe Bârlea.

BDD-V4311 © 2017 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:48 UTC)